

УДК 159.9:351.749.6

Добровольська О. О.

викладач кафедри психології та педагогіки факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної міліції Одеського державного університету внутрішніх справ
e-mail: elena.dobrovolsckaja@yandex.ua

ОСОБИСТІСНІ ВЛАСТИВОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ОВС, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ПРОФЕСІЙНУ АДАПТАЦІЮ

У статті представлений аналіз проблеми професійної адаптації правоохоронців. Розкрито психофізіологічну сутність адаптації та її основні компоненти: активаційний, когнітивний, емоційний та мотиваційно-вольові процеси. Визначені особистісні властивості, які впливають на професійну адаптацію, а саме:

- 1) самооцінка (завищена самооцінка провокує постановку мети вище реальних можливостей, що в свою чергу знижує успішність дій і викликає сильне емоційне переживання невдач; занижена — пасивність, страх відповідальності, заниження суб'єктивної можливості успіху, що зменшує вплив невдач; неадекватна — неповна реалізація можливостей людини у професійній діяльності, в окремих випадках — відмова від неї);
- 2) емоційна стабільність (стійкість) — нестабільність (нестійкість);
- 3) мотивація досягнення успіху (чим вища сила мотивації, тим успішніше проходить адаптація особистості в групі);
- 4) індивідуально-особистісні характеристики (локус контролю та комунікативний контроль).

У завершенні статті визначаються завдання і перспективи подальших досліджень.

Ключові слова: професійна адаптація, психофізіологічна адаптація, особистісні властивості.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день випускники вищих навчальних закладів системи МВС України (надалі — вназ системи МВС) мають певні труднощі щодо реалізації своїх фахових знань в реальних умовах несення служби у спеціальних підрозділах, тому й опановують особливості професійної діяльності безпосередньо в процесі її здійснення. Причина цього — переважання теоретичних й брак практичних знань, труднощі відтворення в аудиторії ситуацій, які наближені до реальності, навіть за допомогою рольових ігор — адже курсантам бракує досвіду, а використані відеоматеріали є продуктом творчості міфів, а не зйомками реальних оперативних заходів чи допиту «справжнього» злодія.

Наведені труднощі найбільш гостро стосуються підготовки до оперативно-розшукової діяльності, оскільки до звичайних труднощів додаються чинники особистого ризику, незвичне фізичне та психічне навантаження. Ці чинники суттєво знижують ефективність діяльності молодих працівників,

викликають стани хронічної втоми й виснаження, а згодом призводять до плінності кадрів в органах внутрішніх справ.

Також, як наслідок недостатньої професійності, у молодих працівників часто поширений кримінальний тип мотивації, наслідком чого можуть бути випадки порушень службової дисципліни, притягнення до дисциплінарної відповідальності, корупції серед особового складу та ін.

Питання професійної адаптації особистості є одним з ключових в сучасних соціально-психологічних дослідженнях. Актуальність вирішення цієї проблеми зумовлена численними перешкодами, що виникають на шляху входження фахівців в нз у систему МВС. Якщо ж вплив цих перешкод перевищує наявні адаптаційні можливості особистості правоохоронця, то процес адаптації блокується або проходить невдало. Саме тому пошук засобів підвищення здатності особистості до адаптації в нових умовах професійної діяльності є пріоритетним питанням сьогодні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема адаптації різнопланова і багатогранна; так виділяють соціальну, особистісну, психологічну, соціально-психологічну, професійну психофізіологічну та адаптацію. Різні аспекти адаптації фахівців до професійної діяльності знайшли відображення у працях В. Т. Ащепкова, О. В. Барабанщикова, В. І. Брудного, Л. П. Буєвої, В. Г. Бушурової, М. І. Дьяченка, Л. О. Кандибовича, М. Г. Колпакова, І. С. Кон, О. Г. Мороза та ін., в дисертаційних дослідженнях Л. А. Булатової, А. Ф. Бенедиктової, Л. Г. Єгорової, Є. П. Савченко, В. С. Штифурак та ін.

Питання адаптації курсантів до навчання у в нз МВС були предметом дослідження В. Г. Андросюка, Г. І. Васильєва, О. В. Іванової, В. В. Конопльова, О. А. Назарова, В. Я. Яблонко, О. В. Шаповалова, С. І. Яковенка та ін.

Різними теоретичними аспектами проблеми соціальної адаптації особистості займалися: Ж. Піаже, Г. Сельє, Х. Хартман, Л. Філіпс та ін. Досить чітко ставить теоретичні питання і проблеми поняття соціальної адаптації особистості в своїх роботах Д. А. Андреева. Питання класифікації соціальної адаптації особистості добре розглянуті в роботах А. А. Налчаджян, в яких представлені її основні види та типи. Теоретична модель соціальної адаптації особистості в рамках системно-діяльнісного підходу описана в працях М. В. Ромма. Процес соціальної адаптації особистості досліджували: Ф. З. Меерсон, Л. Д. Столяренко. Питання чинників соціальної адаптації особистості розглядали: Л. В. Корела, Б. Г. Ананьєв, І. К. Кряжева. Питання критеріїв ефективності процесу соціальної адаптації особистості вивчали: О. І. Зотова, І. К. Кряжева, Т. А. Немчин, В. А. Лабунська, Ф. Б. Березін.

Останні дослідження, приміром, також підтверджують, що проблема професійної адаптації молодих працівників ОВС, оптимізації їх адаптаційних можливостей та підвищення ефективності діяльності за рахунок зменшення дії дезадаптаційних факторів знаходиться у фокусі сучасних досліджень. Успішність адаптації в соціумі, колективі визначається рівнями розвитку певних психічних якостей, які допомагають правоохоронцю адаптуватися швидше, почуватися комфортно і невимушено.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Важливим аспектом проблеми професійної адаптації правоохоронців є дослідження факторів її успішності. Проте досі не створено реального підґрунтя до проведення та якісної оцінки професійної адаптації молодих працівників правоохоронних органів. Не достатньо уваги приділяється вивченню індивідуально-типологічних властивостей особистості, що входять до структури адаптаційного потенціалу особистості, який забезпечує ефективність адаптаційного процесу, а також соціально-психологічних та організаційно-управлінських чинників, що можуть сприяти чи перешкоджати успішній адаптації новачка.

Мета статті — з'ясувати значення окремих особистісних властивостей правоохоронців, що впливають на успішність їх професійної адаптації.

Викладення основного матеріалу. В процесі професійної адаптації проявляються наявні можливості людини стосовно ефективного виконання своєї діяльності в умовах підвищеної стресогенності оточуючого середовища, що безумовно, є актуальним для молодих працівників ОВС при оволодінні практичними навичками оперативної роботи [8, с. 58]. Від успішного розвитку цього процесу залежить якість виконання службових обов'язків, кінцевий результат роботи.

Професійна адаптація правоохоронця пов'язана з розвитком особистісної самореалізації, залежить від розвитку особистісних якостей, таких як рівень самооцінки, тривожності, рівень домагань, ціннісних орієнтацій тощо, які впливають на вміння адаптуватись в тому соціумі, середовищі, колективі, де буде працювати правоохоронець [5].

Поняття адаптації за своєю суттю психофізіологічне. Адже, виходячи з системного розуміння адаптації, адаптаційні процеси, що переважно відносять до психічної чи фізіологічної сфери, як правило, невід'ємні один від одного та тісно взаємопов'язані під час пристосування людини до умов існування, що постійно змінюються.

Психофізіологічну адаптацію можна визначити як процес, який зумовлений зміною в психофізіологічному стані людини під впливом дезадаптаційних факторів, що потребує одночасної та узгодженої взаємодії функціональних підсистем на всіх рівнях цілісної системи «психофізіологічний стан» з метою ефективного забезпечення діяльності в нових умовах.

Психофізіологічна сутність адаптації відбивається у таких її основних компонентах:

1) активаційному (органічні й функціональні витрати, спрямовані на досягнення значущих для суб'єкта цілей);

2) когнітивному (перебудови когнітивних процесів, спрямовані на вироблення найбільш ефективних способів переробки інформації, без яких ефективна адаптація неможлива);

3) емоційному (визначається динамікою емоційних переживань, що є суб'єктивними індикаторами ефективності процесу адаптації);

4) мотиваційно-вольових процесах (забезпечують координацію всіх інших компонентів і напрямів реалізації значущих для суб'єкта цілей і тим самим надають процесу адаптації стійкості й безперервності) [2, с. 170].

Саме тому здійснення аналізу літератури дозволило нам уточнити структуру особистісних та психофізіологічних властивостей, що впливають на успішність професійної адаптації. Так, Т. А. Кухарева (1980), вивчаючи адаптацію, виявила ряд особистісних показників, що впливають на успішність адаптаційного процесу, а саме:

1) «гармонічна активність», до неї увійшли такі ознаки, як ініціативність, самостійність, цілеспрямованість, наполегливість, інтелектуальна продуктивність, вміння організувати свою роботу, впевненість у собі та ін.;

2) «високий рівень домагань» — схильність до лідерства, висока самооцінка, толерантність до фрустрації, комунікативні здібності, інтелектуальна продуктивність та самоідентичність людини, що має високий соціальний статус;

3) «показник самокритичності» — для молодих спеціалістів, які адаптуються успішно, і «показник агресивності поведінки» — для молодих спеціалістів, які відчують труднощі при адаптації [1, с. 120].

Знання показників, що впливають на ефективність процесу адаптації і на зберігання рівноваги в системі «суб'єкт праці — професійне середовище», має безсумнівне значення для вибору шляхів і засобів керування процесом професійної адаптації. Але ще більше значення для розробки системи керуючих цим процесом впливів має аналіз *психологічних механізмів* адаптації.

На *першій* стадії професійної адаптації оптимальним, на нашу думку, слід вважати деяке переважання конформної складової. Ступінь задоволеності суб'єкта своєю роботою, повнота його входження в нове середовище і діяльність та необхідний для цього входження час визначаються мірою володіння суб'єктом засобами цієї конформної адаптації (соціально-психологічними вміннями).

Істотне місце серед психологічних механізмів адаптації займає *самооцінка*. Самооцінка — досить складне утворення людської психіки. Вона виникає на основі узагальнюючої роботи процесів самосвідомості, що проходить різні етапи і знаходиться на різних рівнях розвитку в ході становлення самої особистості. Тому самооцінка постійно змінюється, удосконалюється.

Самооцінка — суб'єктивне і дуже особистісне утворення. Вона формується при більш-менш активній участі самої особистості, несе на собі відбиток якісної своєрідності її психічного світу, тому самооцінка не у всіх своїх елементах може збігатися з об'єктивною оцінкою даної особистості. Її адекватність, істинність устанавлюється на основі реальних проявів особистості в діяльності, поведженні.

Основна функція самооцінки в психічному житті полягає в тому, що вона виступає необхідною внутрішньою умовою регуляції поведження і діяльності. Через включення самооцінки в структуру мотивації діяльності особистість здійснює безупинне співвідношення своїх можливостей, внутрішніх психологічних резервів з цілями і засобами діяльності. Вища форма регулювання на основі самооцінки полягає у своєрідному прагненні поліпшити себе. Її роль на різних етапах професійного життя людини докладно проаналізувала Л. Н. Корнеєва [7, с. 530].

Завищена самооцінка провокує постановку мети вище реальних можливостей, зневагу необхідної «інформації», зниження суб'єктивної можливості неухвалення, мінімізацію зусиль для досягнення мети, що розхолоджує дію успіхів і викликає сильне емоційне переживання невдач; потреба в збереженні рівня самооцінки призводить до захисного ігнорування невдач, пояснення їх зовнішніми причинами, що послаблює стимул до їх подолання. Різко завищена самооцінка може створити на певному етапі діяльності зону постійних невдач, знижену професійну мотивацію. Наслідок заниженої самооцінки — пасивність, страх відповідальності, схильність до постановки занадто легких завдань, заниження суб'єктивної можливості успіху, що дезорганізує вплив невдач. Результатом неадекватної самооцінки, звичайно, є неповна реалізація можливостей людини у професійній діяльності, в окремих випадках — відмова від неї.

Очевидно, що неадекватність самооцінки стає перешкодою на шляху професійної адаптації. Але й адекватна висока самооцінка, стихійно сформована в процесі професійної підготовки, може стати дезорганізуючим чинником професійної адаптації, якщо вона без коректив переноситься з навчальної діяльності у професійну. У цьому випадку етап входження у професійну діяльність, для якого і характерне зниження усталеності самооцінки, ускладнюється занадто сильними її коливаннями.

Так, у молодих працівників ОВС у перший рік спостерігається настільки різке падіння самооцінки, що воно супроводжується стійким зниженням впевненості в собі, низькою задоволеністю працею, падінням мотивації до професійної діяльності і навіть відмовою від неї. Різкий «злам» самооцінки негативно позначається на мотивації та успішності діяльності, супроводжується стійкими негативними емоціями, невротизацією. Проте захисне збереження неадекватної самооцінки, що тимчасово забезпечує особистості відносний комфорт, для діяльності ще більш несприятливе.

Самооцінка людини нерідко виступає як своєрідний «фасад особистості». Вона спеціально виділяє риси, що властиві їй на основі стереотипів (соціальних ролей), інші «відокремлюються від неї». Соціальна роль людини, а також і враження, яке вона справляє на оточуючих (зовнішнє вираження соціального статусу), складається з двох компонентів.

По-перше, це та інформація, яку сама людина про себе повідомляє (слова, міміка і жести та ін.); по-друге, та інформація, яку вона дає несвідомо. Рівень соціальних домагань особистості, тобто сукупність її інтересів, стосунків, також можуть бути за цим «фасадом», і людина не розкриває себе. Проте уважне спостереження за її поведінкою, бесіди, діяльність можуть допомогти в розкритті особистості. Знання соціальних очікувань і засобів їх реалізації необхідні для вирішення багатьох питань роботи з особовим складом ОВС.

Багато дослідників сходяться в думці, що головною характеристикою, що впливає на успішність адаптації, є *емоційна стабільність (стійкість) — нестабільність(нестійкість)*.

Б. Варданян визначає емоційну стійкість як «властивість особистості, що забезпечує гармонійне відношення між всіма компонентами діяльності

в емоціогенній ситуації і яка тим самим сприяє її успішному виконанню» [3, с. 543]. Емоційна стійкість — риса, яка виражає збереження організованої поведінки, ситуативної цілеспрямованості у звичайних і стресових ситуаціях.

Розуміючи під емоційною нестійкістю інтегративну властивість особистості, що відображає схильність людини до порушення емоційної рівноваги, Л. Баданіна називає її ознаки — фрустрованість, підвищена тривожність, нейротизм, різного роду страхи.

Зіставивши думки різних науковців, П. Зільберман визначає емоційну стійкість як «інтегративну властивість особистості, що характеризується такою взаємодією емоційних, вольових, інтелектуальних і мотиваційних компонентів психічної діяльності індивідуума, яка забезпечує оптимальне успішне досягнення мети діяльності у складній емотивній ситуації» [4, с. 150].

Розглядаючи емоційну стійкість як адаптацію до емоційно значимої ситуації, вчений виділяє дві її стадії:

перша — стадія емоційної реактивності. Для неї характерні вегетативні зрушення, що виникають в організмі під емоціогенним впливом;

друга — стадія емоційної адаптації, суть якої полягає у пригніченні виниклих вегетативних зрушень, а також у саморегуляції, спрямованій на збереження доцільної поведінки. Але саморегуляція належить до вольових процесів, через що стає незрозумілим, чи є емоційна стійкість складовою вольових властивостей особистості, чи вона належить до емоційних якостей. Нейротизм виражається в надзвичайному нервуванні, нестійкості, схильності до швидкої зміни настрою, почуття вини і занепокоєння, заклопотаності, депресивних реакціях, неуважності в стресових ситуаціях, а також в період дезадаптації [4, с. 153].

Особливе місце в структурі особистісних чинників психічної адаптації дослідники відводять *мотивації досягнення успіху*. Високий енергетичний потенціал надається найбільш важливому у діяльності, що потребує мобільності, швидкого входження в нові ситуації, освоєння нових навичок, дій в умовах, у яких кінцеві успіх чи невдача ще не позначилися і тісно пов'язані з індивідуальною активністю.

Енергетичний потенціал значною мірою забезпечується виразністю і структурою мотивації досягнення. Переважання мотивації досягнення успіху над мотивацією запобігання невдачі сприяє й ефективній психічній адаптації, і успішності діяльності. Вплив мотивації на адаптаційну діяльність дуже великий. Чим вища сила мотивації, тим успішніше проходить адаптація особистості в групі. Однак мотив може характеризуватися не тільки як кількісна величина (сильний — слабкий), але і як якісна.

У цьому плані зазвичай виділяють мотиви внутрішні і зовнішні. Внутрішні мотиви мають пряме відношення до діяльності, якою займається людина. Це може бути задоволення потреби у пізнанні, потреби у спілкуванні в процесі навчання, несення служби. Якщо ж значення мають інші потреби, такі як соціальний престиж, матеріальне забезпечення, то говорять про зовнішні мотиви.

Так само слід зазначити, що поділ мотивів на внутрішні і зовнішні є недостатнім. Самі зовнішні мотиви можуть бути позитивними, такими як мотивація успіху, досягнення, і негативними. Очевидно, що зовнішні позитивні мотиви більш ефективні для успішної адаптації особистості, ніж зовнішні негативні, навіть якщо за силою вони рівні. Поряд з інтенсивністю мотивації істотний вплив на процес адаптації справляє структура мотивації.

Дослідження, присвячені вивченню психологічних чинників професійного становлення молодих працівників, показали, що звільнення з роботи як крайній прояв нездатності і професійної адаптації пов'язане з невідповідністю структури мотивації особливостям цілісності при цілком сприятливому розподілу професійно важливих властивостей.

Поряд з вищепереліченими властивостями ми б хотіли виділити кілька індивідуально-особистісних характеристик, які, як ми вважаємо, можуть впливати на рівень адаптації. Це локус контролю та комунікативний контроль.

Поява в психологічній літературі поняття «*локус контролю*» пов'язане з працями американського фахівця в галузі психодіагностики Дж. Роттера (1982), який вивів ідею локусу контролю зі своєї концепції соціального навчання. В цій теорії контроль визначається як стабільна схильність особистості певним чином оцінювати причини та наслідки життєвих подій. Центральне місце в концепції Роттера відводиться формуванню в процесі соціалізації системи узагальнених очікувань того, що певна поведінка призведе до винагороди і ця винагорода має психологічну цінність в конкретній ситуації.

Відповідно до особливостей очікувань людина може формувати два типи стратегій взаємодії з оточенням, два типи локалізації, або локусу контролю: *інтернальний* і *екстернальний*.

У першому випадку, плануючи свою діяльність, приймаючи певні рішення, людина оцінює, наскільки досягнення поставлених нею цілей залежить від неї особисто, від її зусиль і вмінь і є закономірним результатом її власної діяльності. У другому випадку людина переконана, що її успіхи чи невдачі є результатом таких зовнішніх сил як везіння, випадковість, інші люди — від неконтрольованих ними сил. Будь-який індивід займає певну позицію на континуумі, що задається цими полярними типами локусу контролю. Необхідно відзначити, що теорія локусу контролю дозволила сформулювати положення про локус контролю як про характеристику, незалежну від конкретних подій і ситуацій, з якими доводиться стикатися людині.

Комунікативний контроль визначає поведінку особистості в ситуації соціальної взаємодії. Високий комунікативний контроль, по Снайдеру, означає, що людина постійно стежить за собою, керує вираженням своїх емоцій, гнучко реагує на зміну ситуації в спілкуванні. Середній комунікативний контроль означає, що у спілкуванні людина безпосередня, щиро ставиться до інших, але стримана в емоційних проявах, співвідносить свої реакції з поведінкою оточуючих її людей. Низький комунікативний кон-

троль означає високу імпульсивність у спілкуванні, відкритість, розкутість, коли поведінка мало піддається змінам залежно від ситуації спілкування і не завжди співвідноситься з поведінкою інших людей.

На нашу думку, важливе місце в процесі професійної адаптації належить власній активності особистості, при цьому виділяється активне ставлення до роботи, інтелектуальна активність, активність у спілкуванні, що залежать від таких особистісних властивостей, як ініціативність, самостійність та цілеспрямованість, продуктивність особистості.

Також ми вважаємо, що успішність адаптації певною мірою залежить і від рівня розвитку професійно важливих властивостей (розумових, мнемічних, сенсомоторних, комунікативних) особистості, які, будучи психофізіологічними, певною мірою піддаються розвитку, тренуванню.

Висновки. Таким чином, проведений аналіз проблеми показує, що на процес професійної адаптації правоохоронців впливають різноманітні аспекти, найважливішим виявилися адаптаційний потенціал та особистісні чинники як основа, на якій базується особистісна регуляція. Це ставить певний акцент на вивченні проблеми впливу особистісних чинників на процес адаптації, тому що суб'єкт в складних умовах виступає не як пасивна істота, що автоматично реагує на впливи і пристосовується до них, а як активна особистість, яка свідоме ставиться до цих умов. Одним із критеріїв успішності професійної адаптації є адаптованість особистості, яку слід розуміти як сукупність якостей та властивостей особистості правоохоронця, які визначають темп та ступінь особистісної перебудови.

Перспективи подальших досліджень ми вважаємо в уточненні головних чинників професійної адаптації випускників вчз МВС та поглибленому проведенні емпіричного дослідження тих властивостей та якостей особистості, що впливають на неї, засобів її цілеспрямованого формування на етапі професійного навчання.

Список використаних джерел і літератури

1. Александровский Ю. А. Состояния психической дезадаптации и их компенсация. — М.: Наука, 1976. — 272 с.
2. Березин Ф. Б. Психическая и психофизиологическая адаптация человека. — Л.: Наука, 1988. — 270 с.
3. Варданян Б. Х. Механизм регуляции эмоциональной устойчивости: категории, принципы и методы психологи / Б. Х. Варданян // Психические процессы: Тезисы научных сообщений советских психологов к VI Всесоюзному съезду Общества психологов СССР. — М.: Наука, 1983. — С. 542–543.
4. Зильберман П. Б. Эмоциональная устойчивость оператора / П. Б. Зильберман // Очерки психологии труда оператора / под ред. Е. А. Милеряна. — М.: Наука, 1974. — С. 138–172.
5. Іщенко О. В. Проблеми адаптації курсантів до навчально-виховного процесу в закладах освіти МВС України. — Харків, 1999.
6. Кокун О. М. Оптимізація адаптаційних можливостей людини: психофізіологічний аспект забезпечення діяльності: Монографія. — К.: Міленіум, 2004. — 265 с.
7. Корнеева Л. Н. Основные закономерности развития личности профессионала / Л. Н. Корнеева // Психологические основы профессиональной деятельности: хрестоматия / сост. В. А. Бодров. — Москва: Пер Сэ; Логос, 2007. — С. 528–535.

8. Федоров К. Л., Юрченко А. В., Чернікова А. В. Проблеми професійної адаптації молодих фахівців органів внутрішніх справ до умов слідчої діяльності // Науковий вісник НАВСУ. — 2001. — Вип. 4. — С. 58–64.

References

1. Aleksandrovskiy Y. A. Status of physical desadaptation and their compensation. — Moscow: Nauka, 1976. — 272 p.
2. Berezin F. B. Physical and psychophysiological human adaptation. — Leningrad: Nauka, 1988. — 270 p.
3. Vardanyan B. H. Regulation mechanisms of emotional stability: Categories, Principles and methods of psychology / B. H. Vardanyan // Mental Processes: theses of scientific reports of Soviet psychologists to VI All-Union congress of psychologists society USSR. — Moscow: Nauka, 1983. — P. 542–543.
4. Zylberman P. B. Emotional operator Stability / P. B. Zylberman // Essays labor psychology operator / ed. E. A. Myleryana. — Moscow: Nauka, 1974. — P. 138–172.
5. Ishchenko O. V. Problems of cadets adaptation to the educational process in institutions of MI of Ukraine. — Kharkiv, 1999.
6. Kokun O. M. Optimization of adaptive humans capabilities: psychophysiological aspects of providing activities: Monograph. — K.: Millennium, 2004. — 265 p.
7. Korneeva L. N. Basic patters of personality development professional / L. N. Korneeva // Psychological bases of professional activity: A Reader / comp. V. A. Bodrov. — Moscow: Per Sə; Logos, 2007. — P. 528–535.
8. Fedorov K. L., Yurchenko A. V., Chernikov A. V. Problems of professional adaptation young specialists of the body Interior to the terms of investigative activity // Scientific Bulletin toall. — 2001. — Vol. 4. — P. 58–64.

Добровольская Е. А.

преподаватель кафедры психологии и педагогики факультета подготовки специалистов для подразделений криминальной милиции Одесского государственного университета внутренних дел

ЛИЧНОСТНЫЕ СВОЙСТВА СОТРУДНИКОВ ОВД, КОТОРЫЕ ВЛИЯЮТ НА ПРОФЕССИОНАЛЬНУЮ АДАПТАЦИЮ

Резюме

В статье представлен анализ проблемы профессиональной адаптации правоохранителей. Раскрыта психофизиологическая сущность адаптации и ее основные компоненты: активационный, когнитивный, эмоциональный и мотивационно-волевые процессы. Определены личностные свойства, которые влияют на профессиональную адаптацию, а именно:

1) самооценка (завышенная самооценка провоцирует постановку целей выше реальных возможностей, что в свою очередь снижает успешных действий и вызывает сильное эмоциональное переживание неудач; занижена — пассивность, страх ответственности, занижение субъективной возможности успеха, что снижает влияние неудач; неадекватная — неполная реализация возможностей человека в профессиональной деятельности, в отдельных случаях — отказ от нее);

2) эмоциональная стабильность (устойчивость) — нестабильность (неустойчивость);

3) мотивация достижения успеха (чем выше сила мотивации, тем успешнее происходит адаптация личности в группе);

4) индивидуально-личностные характеристики (локус контроля и коммуникативный контроль).

В завершении статьи определяются задачи и перспективы дальнейших исследований.

Ключевые слова: профессиональная адаптация, психофизиологическая адаптация, личностные свойства.

Dobrovolska E.

lecturer in psychology and pedagogy department of preparations criminal police departments faculty of Odessa State University of Internal Affairs

PERSONAL PROPERTYS OF POLICEMENS THAT AFFECT TO PROFESSIONALS ADAPTATION

Abstract

This article presents an analysis of the problem adaptation professional law enforcement. Disclosed the psychophysiological essence of adaptation and its main components: activation, cognitive, emotional and motivational-volitional processes. Identified personal characteristics that affect the professional adaptation, namely:

1) self-concept (high self-concept provokes triggers goals setting higher real possibilities, which in turn reduces the effect of success and evokes strong emotional experience failure, reduced — passivity, fear of responsibility, reduction of subjective possibilities of success that disorganize the impact of failures, inadequate — incomplete implementation human capabilities in professional occupation, in some cases — renunciation);

2) emotional stability (resistance) — instability;

3) motivations to success (the higher power of motivation, the more successful is the adaptation of the individual in the group);

4) individual personal characteristics (locus of control and communication control).

At the end of the article defined objectives and recommendations for further research.

Key words: professional adaptation, psychophysiological adaptation, personal characteristics.

Стаття надійшла до редакції 30.05.2014